

Er folkekirkens
sammenhængskraft
truet?

Hvem skal styre kirken – og hvordan skal det ske? Om Den norske kirkes organisering og forhold til staten

Innledning på Kirkefondets konferanse 9. nov. 2024

Øystein Dahle, fagdirektør i Hovedorganisasjonen KA

Disposisjon

1. Kort historikk fra 1536 til 2021
2. Forholdet mellom staten og Den norske kirke i dag
3. Hovedtrekk ved organiseringen av Den norske kirke i dag
4. Kirkens eget arbeid med framtidig organisering og ledelse

Reformasjon og union med Danmark

Reformasjonen 1537

- Bispegods og klostergoods overtas av Kongen
- Kirkegoods og prestegods består
- 1720-årene: Fredrik IV selger kirker
- 1814: Et fattig Norge med en enda fattigere kirke, med svake institusjoner

1814 - 1920

- 1837: Kommunene etableres
- «Kirkesaken» en av de første oppgavene for kommunene
- 1850 ➡ Organisasjonene
- Skal en egen kirkelig organisasjon etableres nedenfra eller ovenfra?
- Først i 1920: Menighetsråd (men kommunen forvalter bygg og penger)

Den norske Kirke 1920 - 2021

Hovedtendenser:

- A. Prestetjenesten og biskop er knyttet til staten
- B. Menighetsråd og andre tilsatte er knyttet til kommunen
- 1984: Kirkemøtet
- 1997 Kirkelig fellesråd overtar kommunens ansvar
- 2017: Den norske Kirke mer selvstendig fra staten

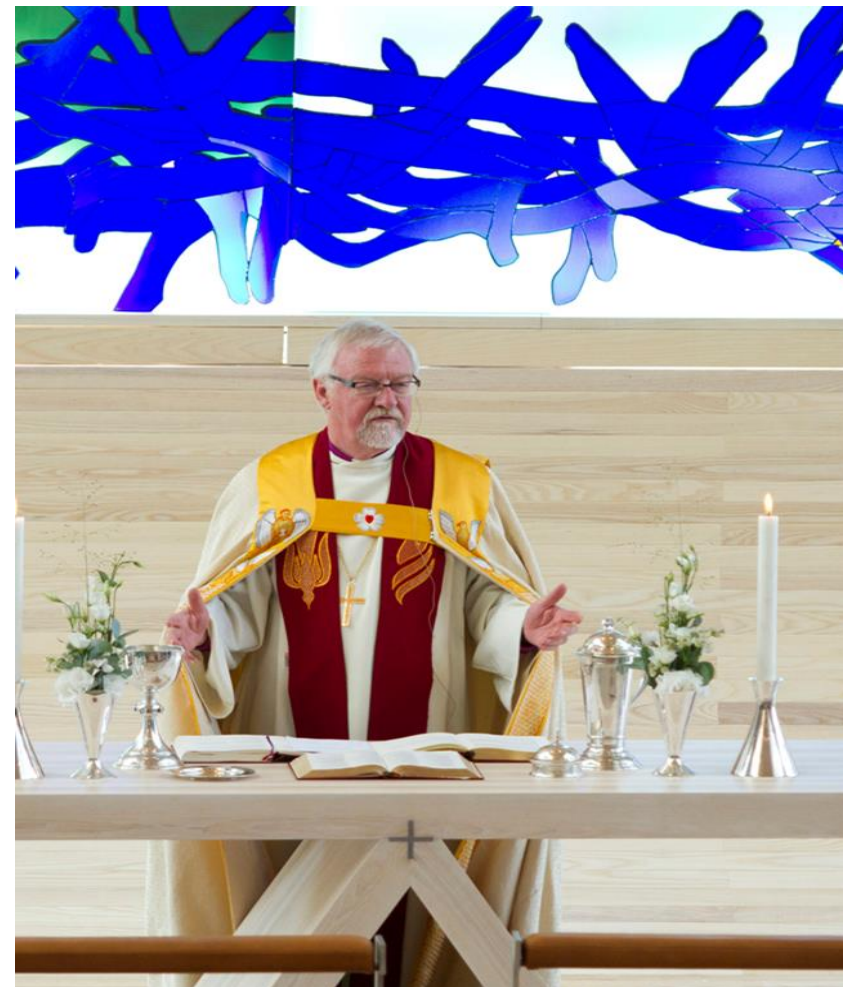
Hva binder kirken fortsatt til staten?

- Grunnloven
 - «Den norske kirke, en evangelisk-luthersk kirke, forblir Norges folkekirke og understøttes som sådan av staten. Nærmere bestemmelser om Kirkens ordning fastsettes ved Lov. Alle tros- og livssynssamfunn skal understøttes på lik linje».
- Eget kapittel i Trossamfunnsloven
- Stat og kommune finansierer kirken
- Kirkelig fellesråd har offentlig gravplassansvar

Hva gjør Den norske kirke selvstendig fra staten?

- Rettslig selvstendig – egne rettssubjekter og egne tilsatte.
- Staten styrer ikke over innhold, profil, tilsetninger og prioriteringer
- Kirkeordning vedtas av Kirkemøtet
- Fastsetter selv sin egen organisering.
- En del av sivilsamfunnet

Den norske kirke som en kongregasjon, synodal og episkopal kirke

Balanse mellom 3 ulike kirkesyn:

Lokalmenighetens selvstendighet
(Kongregasjonal = kirkesyn som vektlegger
lokalmenighetens selvstendighet og autonomi)

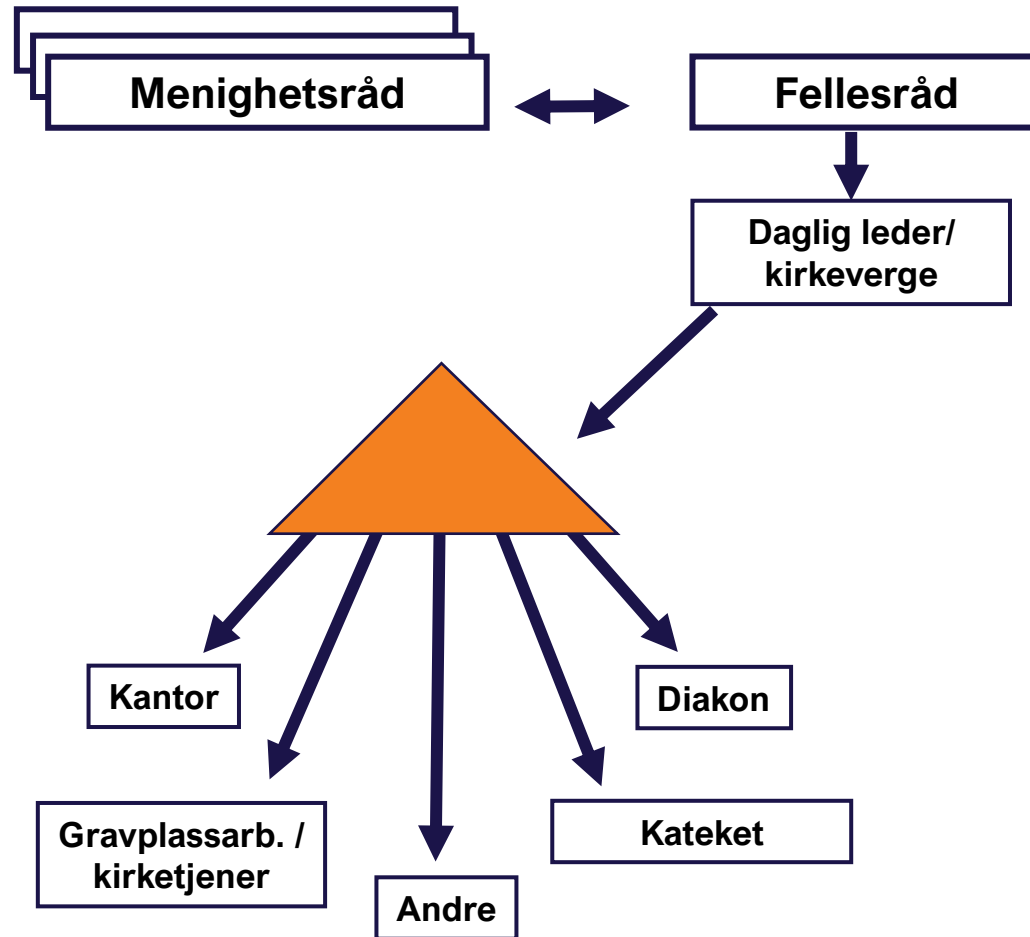
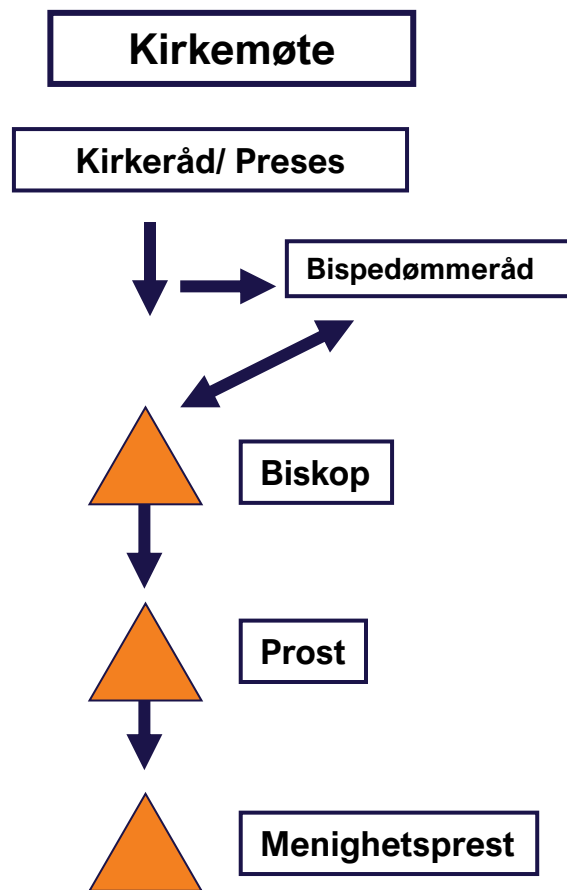
Kirkemøtet overordnede rolle (Synodal =
kirkesyn som vektlegger ansvaret til et
samlende kirkemøte for hele kirken)

Biskopenes rolle og ansvar (Episkopal =
kirkesyn som vektlegger biskopenes og ev.
prestedtjenestens ansvar og styring i kirken)

To virksomheter – én kirke

Disse skal bli enda mer samordnet etter vedtak i Kirkemøtet:

En fri kirke vil rydde opp i egen organisasjon

- 2019: Kirkemøtet ber om arbeid om ny kirkelig organisering:
Problem som skal løses:
- Todelt arbeidsgiveransvar og todelt ledelse
- Framtidsbilde; Mer sammenheng og opplevelse av å arbeide på samme lag
- 2021: Utredning med 3 modeller

3 modeller som ble utredet og sendt ut på høring:

Alle modellene hadde mål om forenkling og effektivisering

Modell 1:

Forankring av felles arbeidsgiveransvar i soknene/fellesråd

Modell 2:

Forankring av felles arbeidsgiveransvar nasjonalt med delegasjon til bispedømme og fellesråd

Modell 3:

Videreutvikling av dagens todelte arbeidsgiveransvar

Resultat: Et kompromiss med færre endringer

Ingen “vinnere og tapere” –
bedre platform for dialog og samarbeid

Fra store endringer
til forsøk og utvikling

Fra sentralt styrt
prosess
til nedefra-styrt og lokale forsøk

Fra tvang
til frivillighet og involvering

Fra regler
til mer vekt på organisk vekst

Fra dobbel ledelse
til samledelse

Hva pågår nå?

- Tilskuddsordninger for forsøk og samarbeid
- Kirkemøte har løftet fram kirkedemokrati
- Biskopen skal ikke være arbeidsgiver for prestene – mer vekt på tilsyn
- Mer vekt på menighetsrådets planansvar

Status for Den norske kirke 2023

- 63 % medlemmer
- (4 026 innmeldt 16 722 utmeldt)
- 51 % av barna blir døpt i Dnk
- 48 % blir konfirmert
- 82 % kirkelig gravferd
- 4,3 mill gudstjenestedeltagere
(6 mill i 2013)

Diakoni og kultur vokser

Utfordringsbildet

- Usikkerhet om framtidig finansiering
- Fallende deltagelse
- Tretthet om temaet organisering
- Rekruttering til kirkelige stillinger
- Hva betyr det å være folkekirke?
- Leting etter egen identitet som kirke som er fri fra stat og privilegier

Takk for meg!

